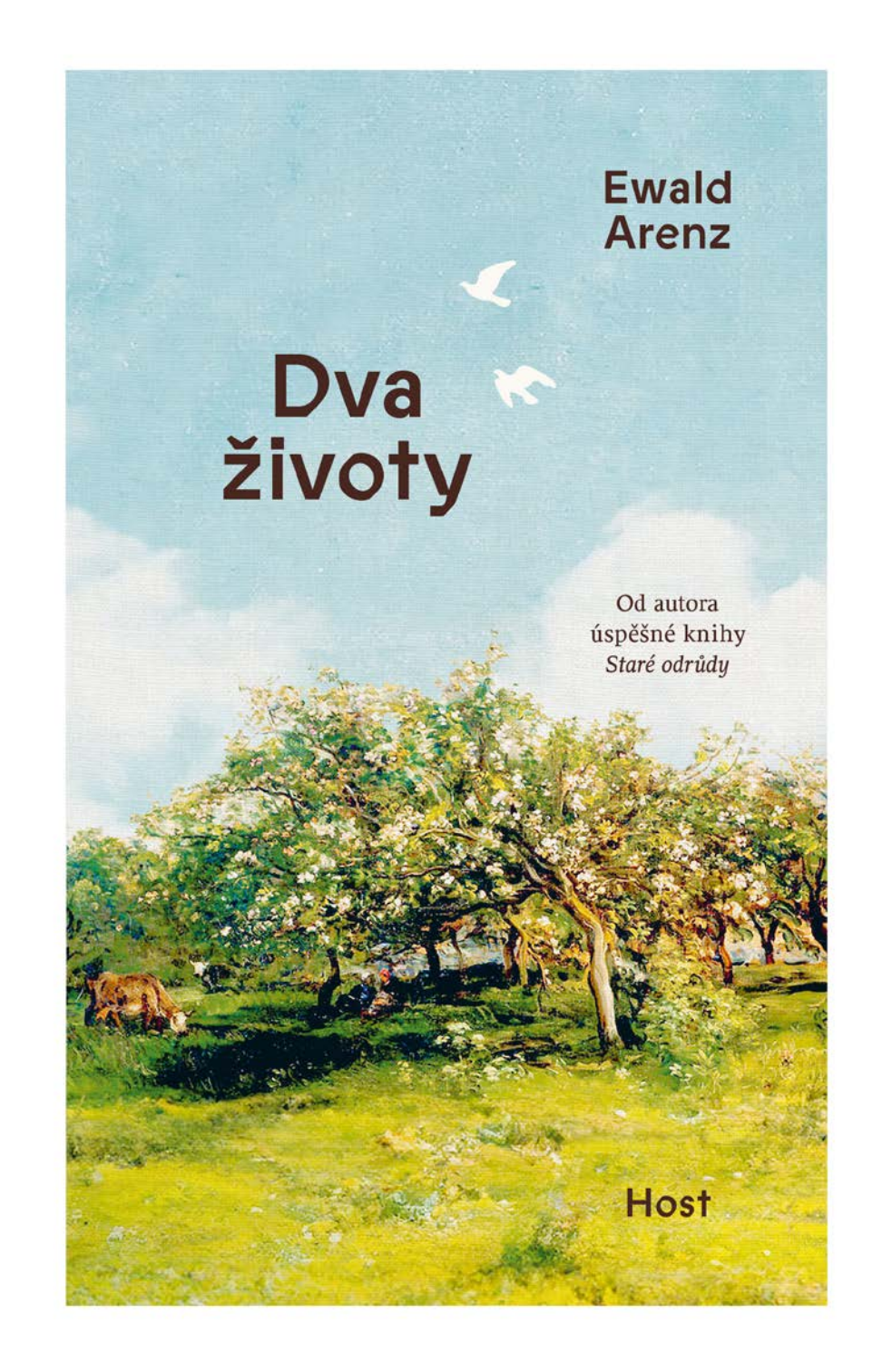

**Ewald
Arenz**

Dva životy

Od autora
úspěšné knihy
Staré odrůdy

Host

Automatizovaná analýza textů nebo dat
ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU
je bez souhlasu nositele práv zakázána.

Original German title: “Zwei Leben”

© 2024 DuMont Buchverlag, Köln

Cover picture © FineArt / Alamy Stock Photo

Cover picture by Charles-François Daubigny, 1873

Translation © Tereza Jůzová, 2025

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2025
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-2714-4 (PDF)

ISBN 978-80-275-2715-1 (ePUB)

ISBN 978-80-275-2716-8 (MobiPocket)

Mohla si počkat na autobus, ale bylo slunečné odpoledne, a kromě toho se jí líbilo dát si s příchodem na čas. Radši půjde domů pěšky, i když tam nad tou zacházkou budou kroutit hlavou. Kufr si může nechat v úschovni skříňce a vyzvednout zítra. Nemá v něm nic, co by dneska ještě potřebovala.

Nad ulicemi města viselo ospalé, horké ticho, duben byl nezvykle teplý. Starý pán sedící před zmrzlinárnou si přisunul židli těsně ke zdi kostela, aby byl ve stínu, četl noviny a kouřil doutník. Nešlo jí do hlavy, jak někdo může v tomhle horku kouřit. Přes náměstí projelo jedno nebo dvě auta, většina jich v mihotavém vedru stála u kraje silnice a zbůhdarma čekala. U Schweppermannovy kašny si pár dětí zulo sandály a sedělo na kamenné zídce s nohama ve vodě. Něco takového jako malá nikdy nedělala. U nich na vesnici žádnou dosud používanou studnu, natož kašnu neměli. Vypadalo to jako dobrá zábava.

Ještě že si ráno přece jen uložila kalhoty do kufru a oblékla si šaty, i když bylo ještě docela chladno. Šaty jí teď přišly náramně vhod, a až vyjde z města, určitě začne foukat vítr.

Domů ubývalo a zahrady byly stále větší. Poslední činžák stál opuštěně uprostřed louky. A pak město najednou

končilo. Na malém mostě přes obchvat se na okamžik zastavila. Jabloně podél osamělé okresky. V dálce, na kopci, pevnost. Potok jen taková větší strouha. Je zpátky doma. Už skoro zapomněla, jaké to je, když široko daleko nevidíte ani živáčka.

Vzala to oklikou přes údolí. Dvě hodiny chůze, ale cesta chvíli vedla lesem kolem pramene. Je hezčí než ta krátká se strmým stoupáním podél hlavní silnice; vždyť má čas. Doma ji čekají až zítra, a rodiče jsou stejně na poli.

Po dlouhé jízdě vlakem jí chůze prospěla. Vůbec bylo dobré mít možnost pořádně se projít. Za poslední tři roky se nasedla až dost. U šicího stroje nebo na učilišti. Vždycky byla vděčná, když mohla stát u střihačského stolu nebo když ji poslali pomáhat do skladu látek. V zimě to ještě šlo. To se člověk i doma občas dostane ven jenom ráno a večer, aby pomohl s dojením nebo kydáním hnoje. Ale na jaře, v létě, na podzim... to vždycky toužila po tom, aby mohla být venku. Krejčovská dílna v malé textilce na kraji velkoměsta mezi pivovarem a spedicí; vysoká okna byla od věčného prachu z látek neustále tak matná, že slunce v těch místnostech nikdy nemělo svou skutečnou barvu. Jak by tam mohla šít šaty, které se jí postupně rodily v hlavě, když myslela na syté barvy na vesnici? Oproti tomu pokoj u tety měl jen střešní okno. Temné roky. Ale zpětně musela dát otci za pravdu. Bylo dobré něčím se vyučit. Jeden nikdy neví. Ovšem stejně tak dobré bylo se vrátit.

Jakmile dorazila do Mühldorfu, na okamžik se zastavila. Vítr, který foukal seshora z kopce, s sebou přinášel vůni trávy. Když ve městě sekali trávníky, vonělo to někdy podobně, ale byla to jen unavená vzpomínka na tuhle silnou a současně jasnou vůni jménem jaro. Z takové vůně by se měly dát ušít šaty. Samozřejmě by musely být zelené, ale měly by na sobě barevné skvrnky coby květy a tenké světlé proužky coby stébla loňské pšenice.

Ale co. Stejně skoro vždycky šili jen ošklivé šaty. Čas v krejčovství byl konečně pryč.

Prošla kolem moštárny, která tam v tuhle roční dobu stála úplně opuštěná. Jinak to tady na vesnici žilo víc než ve městě. Z projíždějícího traktoru ji pozdravil jakýsi muž. Kývla, i když si na něj nevzpomínala. Pocházela ze Salachu a Mühldorf pro ni ležel za Bühlem, sem se jezdilo jen jednou ročně moštovat.

Pomalů ji začínalo být horko. Úzká cesta z vesnice směrem k lesu zvolna stoupala. Na poli po pravé straně nasázeli brambory a už nastal čas je přihrnout. Kdepak letos pěstuje brambory otec? Možná v Dubovém údolí. Ne, tam je sklízeli, než odešla do učení. Tak možná u kamenolomu.

Kamenolom. U kamenolomu si vždycky hrávali, dřív. Občas v noci nemohla usnout, v pokoji u tety, a střešním oknem se dívala na oblohu. S trochou štěstí se měsíc nacházel stranou, pak se tam dalo něco vidět. O zimních večerech, když se ke kamenolomu vydali sáňkovat a zapomněli na čas, už měsíc taky někdy svítil a oni věděli, že

to slíznou, protože přijdou pozdě do chléva. Ale stejně to vždycky stálo za to.

Došla ke kraji lesa. Tam, kde se dřív potok pod cestou jednoduše vyléval do louky, teď postavili nádrž. Nejprve nevěděla, co to má znamenat. Na závlahovou nádrž to bylo moc malé. Potom uviděla tu ceduli. Dva čerstvě odkorněné dřevěné kůly, ke kterým byla přišroubovaná, se světle leskly a dosud voněly po smrku. Kneippova lázeň, stálo tam. Podle všeho měl člověk ve studené vodě obcházet zábradlí uprostřed. Musela se usmát. Copak by se to nedalo i v potoce? Na kraji lesa byl dokonce plácek vysypaný štěrkem. Parkoviště. Inu, zřejmě tu teď mají spolek pro turistický ruch.

Cedule jí ale vnukla myšlenku: u ústí lesní cesty se zastavila a skopla boty. Jako malá v létě vždycky běhala bosa. Teď cítila větvičky a kameny hodně zřetelně. Městská slečinka, pomyslela si skoro opovržlivě.

V dálce kukačka. Její monotónní volání odjakživa ohlašovalo jaro. Jinak v lese panovalo ticho. Bezvětří. Jen průzračná voda v tufovém korytu kvapně zurčela. Jestlipak se travertinový val zvýšil? Skoro jí to tak připadalo. Ale co může vyrůst za tři roky? Učitelka jednou říkala, že trvalo sto let, než si potok dokázal vybudovat koryto z vápence. Protože si ho s sebou přináší z hory, kde vyvěrá. Protože se u každé vody dá říct, odkud pochází. Ona je zřejmě taky taková. Pořád v sobě má něco z vesnice, jako se ve vodě nacházejí uvolněné kameny.

Nahoře, kde pramen prosakoval ze skály, ještě žádné koryto neměl. Tam byla jen mělká prohlubeň, kde se voda

sbírala, než tekla dál. Roberta si klekla, nabrala si do obou dlaní a dlouze pila, potom zase vstala a vystoupala zbytek kopce.

Z lesa vyšla pár desítek metrů pod vrcholkem. Silnička ve slunci skoro svítila a ona se zase obula, šťastná, že se napila z pramene. Napravo a nalevo smrky ustupovaly a otevírala se krajina. Na rozcestí chvíli zaváhala. Přes Pfraunfeld to je o kousek delší, ale cesta stinnější, protože znovu vede lesem. Na druhou stranu by bylo hezké cítit horko na ramenou. Kráčela rovnoměrně, měla radost, že se může pořádně projít. Odsud seshora se jí dál na severu naskytl výhled na okresku, po které tu a tam projelo auto, ale slyšet nebylo.

Vítr foukal od jihozápadu. Vysoko nad ní hučelo prázdnou dubnovou oblohou letadlo. Zastavila se a dívala se za ním. Létat. Jaký je to asi pocit?

Když dorazila do vesnice, starý Satzinger zrovna zavíral hřbitovní bránu. Ještě pořád žije. Vlastně byla pryč ani ne tři roky a o Vánocích a dvou týdnech letní dovolené se vrátila domů vypomáhat, ale v tuhle chvíli jí připadalo, jako by ho naposledy potkala v dětství. Zvláštní.

„Ajhle, Strasserovic Roberta,“ prohlásil těžkým salašským nářečím, „zase doma?“

Měla chuť se zasmát. O tom, že je zase doma, nic nevypovídalo víc než tohle pozvolné, rozvážné „ajhle“, kterému ve městě nikdo nerozuměl a které mohlo znamenat cokoli, „aha“ a „ovšem“ a „tak tak“ a „podívej“.

Přikývla. Satzinger otočil klíčem v černě kovaném zámku hřbitovní brány. Co se pamatovala, vždycky se staral o kapli, házel staré věnce na hnůj a vysekával trávu mezi hroby. Tady je odjakživa všechno při starém.

„Otec bude mít radost,“ kývl i on jakoby na potvrzení. „Na statku je práce dost.“

Jo, pomyslela si, když vyrazila dál. Ale i tohle je tu pořád stejné: dost práce.

Gertrud zrovna věšela prádlo, když uviděla Robertu, jak kráčí po návsi směrem ke statku rodičů. Věšení prádla nesnášela, ale pořád lepší na farní zahradě než na půdě jako v zimě. A nesnášela vlastně i to, že ví, že je to Roberta, která se po vyučení ve městě — čím jen to bylo? prodavačkou? — zase vrací domů.

Pět let, řeklo se tenkrát, tak to tenkrát Hermann tvrdil, když ho sem přeložili. Pět let a pak se budu ucházet o místo ve městě. Je to můj první sbor, nemůžu si diktovat, a vůbec, farář musí umět působit kdekoli. Stalo se z toho dvacet let. Wilhelmovi byl rok a půl, když do téhle ledárny přijeli. V obývacímu a jídelně krbová kamna. Dětský pokoj, pokoj pro hosty i ložnice bez topení. V zimě ledové květy na oknech, a když jste večer nechali na parapetu stát čaj, ráno byla v hrnku vrstvička ledu. Jak jen musela bojovat za olejová kamna! Farní rada... samí sedláci. U nás si v ložnici taky nikdo netopí. Obec nemá peníze. Měly by se opravit varhany. Na hodinách na kostelní věži už dlouho chceme vyměnit ciferník. A proč na farní zahradě nepěstuje zeleninu jako všichni ostatní? Pak by totiž měli dost peněz na kamna a nemusela by je platit obec.

Ne. Jistěže si nikdo netopí v ložnici. Mají ji vedle chléva, tam je tepla dost.

Nechtěla to jen kvůli sobě. I Wilhelmovi by přála, aby nevyrůstal jenom tady. Aby se nemuselo jezdit deset kilometrů na kole, když jste chtěli do kina. Nebo vstávat každý den tak brzy, protože na střední školu dojížděl autobusem. Na gymnázium chodil už jen jeden kluk ze sousední vesnice, a jak to tak bývá — s Wilhelmem se nemohli vystát. Wilhelm toho moc nenamluvil, ale věděl, kdo mu sedne a kdo ne. Možná byl až příliš po svém otci.

Kdyby s sebou občas nevzala jeho kamarády do města na koupaliště, nikdo by tady na vesnici doteď neuměl plavat. Ani Roberta, vzpomněla si. I ta vždycky byla mezi těmi, se kterými si Wilhelm hrál. Možná i proto se odjela vyučit do města. Protože už někdy viděla něco jiného než pořád jenom vesnici.

Vytřepala těžké, mokré prostěradlo a pověsila ho na šňůru. Aspoň že je jaro.

Statek byl prázdný, rodiče na poli. Prošla chlévem do domu; zadní dveře se nikdy nezavíraly. Ve městě si všichni vždycky dveře zamykali, to ji ze začátku udivovalo. Ale pak už ne. Vždyť se tam navzájem vůbec neznají. Tady na odchodu pokaždé zamknou jen domovní dveře. To cenné ostatně nemají v domě, ale ve chlévech a stodolách a ty se stejně všechny pozamykat nedají.

V kuchyni bylo skoro tepleji než venku. Dotkla se kamnovce — pořád byl horký. Takže matka vařila a to znamenalo, že nejsou na žádném ze vzdálenějších polí, mají-li se vrátit na oběd. Vůně hořícího dřeva — to jí ve městě chybělo. Zato věčné horko v kuchyni ne. Ale matka by elektrický sporák nikdy nechtěla. Ne proto, že odmítá vše nové. Koneckonců teď mají i dojičku. Ovšem dřevo je nic nestojí. Proud ano.

Na chvíli zašla nahoru k sobě do pokoje. Všechno jako vždycky. Postel čerstvě povlečená. Bylo tu hned chladněji, matka musela před odchodem na pole větrat. Vzala si knihu z knihovny, kterou jí vyrobil ze dřeva otec, když jí začaly přibývat. *Na Větrné hůrce*. Ta se jí odjakživa líbila. Je tak plná síly. A uvnitř taky jedna taková, co vyrostla na statku. Potěžkala knihu v ruce, aniž ji otevřela. Staré příběhy.

Přistoupila k oknu. Nad vysokou střechou stodoly kostelní věž. Ten pohled byl stále stejný. Měkké vyzvánění odjakživa odpočítávalo dny jejího dětství a dívčí léta. Večerní klekání v zimě v šest, v létě v osm. To pak otec ve chlívě smekl čepici a pomodlil se rychlý otčenáš, i když o faráři neměl valné mínění. Jestlipak otec v něco věří? Nejspíš to dělá jen proto, že to dělají všichni. Protože to je zvyk, a jakmile jednou začnete od zvyků upouštět, všechno se vám sesype. Usmála se. Jo. Tady to zřejmě tak chodí. Jakmile upustíte od zvyků, všechno se sesype.

Znovu se podívala na knihu. Tam se taky všechno sesypalo. Vrátila ji do knihovny k ostatním. I když to byla tak stará kniha: tenhle příběh ji pokaždé dojal.

V domě neměla stání. Ve vesnici vládlo odpolední ticho a ulice byly skoro stejně prázdné jako v neděli. Zašla si do stodoly pro matčino kolo. Když chtěla zabočit na hlavní silnici, musela počkat. Přijížděl poštovní autobus a blížil se k zastávce. Navzdory létům stráveným ve městě v sobě pořád měla dost vesnice, takže když ji autobus minul, nejela hned dál, ale počkala, až všichni vystoupí. Tahle samozřejmá zvědavost, která tady panuje. Možná se tomu zvědavost ani říkat nedá. Možná to je samozřejmá touha vědět. Kdo přijel a kdo odjíždí? Ve městě žije lidí příliš mnoho, tam to nikoho nezajímá, ale tady? Tady na tom záleží.

Opřela se předloktími o řídítka a sledovala, jak z autobusu vystupuje Walter Schmied a Betty ze statku Hörn-

leinových. Ta zřejmě jela od doktora, podle toho, jak se vyfikla, i když už jí je přes padesát. Povíдалo se, že k doktorovi chodí ráda a častěji, než by musela.

Všechno to pořád mám v hlavě, pomyslela si naštvaně. K čemu? Co je mi do toho, že Betty Hörnleinová chodí ráda k doktorovi. Její muž... no, všichni vědí, že je to podpantoflák. Je jen o chloupek vyšší než ona, ale určitě není tak silný. Když jezdili na pole, sedával na traktoru vzadu.

Rozhořčeně zavrtěla sama nad sebou hlavou. Myšlenky se jí zase rozutekly a vůbec to nechtěla. Zvedla se ze sedla a už se chystala vyrazit, ale vtom se za odjíždějícím autobusem vynořil Wilhelm. Uviděl ji a po krátkém zaváhání zvedl ruku na znamení, že ji poznává.

„Roberto. Vrátila ses, nebo jsi tu jenom na dovolené?“

Nevypadal už tolik jako ten kluk, na kterého se pamatovala.

„Už jsem se vyučila. Jsem zpátky na statku. Rodiče mě tu potřebují. A co ty? Studuješ vysokou?“

Zavrtěl hlavou.

„Ještě ne. Je pravda, že máma si to přála, protože bych pak nemusel na vojnu, ale já si říkal...“ Na okamžik zaváhal, jako by přemýšlel, a pak se napřímil. „Teď jsem na civilce. V nemocnici.“

„Tys nešel na vojnu?“

Neznala ve vesnici nikoho, kdo nešel na vojnu. Vycho-dili jste školu, vyučili jste se a pak se šlo do armády. Kdyby byla kluk... na chvíli se zamyslela. Jo, možná. A možná taky ne. Ještě nikdy o tom neuvažovala. Jí se to netýkalo.

„Bylo to těžké?“

Wilhelm zavrtěl hlavou.

„Táta mi pomohl. Sám bych to napsat nedokázal. Pohovor byl přísný, ale pak mě přece jenom pustili.“

S jakou samozřejmostí říkal „táta“. Ona sama svého otce nikdy nenazvala jinak než „otec“. Musela se usmát a na chvíli sklopila oči, aby to neviděl. Ale stejně si toho všiml.

„Copak?“ zeptal se zdvořile.

„Nic. Jedu ke kamenolomu,“ řekla rychle, protože by neuměla vysvětlit, že to... zní tak zvláštně něžně, jak o panu faráři mluví.

„Aha.“ Obrátil se k odchodu. „No, je fajn, že ses vrátila, Roberto.“

Vyrazil, ruce v kapsách kalhot, prostředkem silnice směrem k faře. Vždycky byl trochu zvláštní, tenhle Wilhelm, někde na pomezí plachosti a divokosti.

Konečně nasedla a šlápla do pedálů; najednou měla naspěch, aby z vesnice vypadla, než bude muset mluvit s někým dalším.

Na kaštanu na konci vesnice se pomalu tvořily svíce květů. Ještě bez nektaru, takže včely se hemžily jinde. Na kole nejela už dávno. Ve městě žádné neměla a do krejčovství stejně vždycky jezdila tramvají. Protivítr už byl letně příjemný a obloha pořád ještě vysoko, i když už se schylovalo k večeru. Na poli vedle ní už vyrazila řepa a brzy bude potřeba ji okopat. Jestli otec nějakou zasel. Na poli venku u Čertovy zdi určitě ne, tam je půda písčitá.

Zavrtěla hlavou, rozzlobená sama na sebe. Zítra na tyhle myšlenky bude času dost, dneska má ještě volno.

Na polní cestě odbočující z okresky se ve výmolech, které se objevovaly znovu a znovu — bez ohledu na to, jak často je zasypávali cihlovou drtí —, udělaly louže. Určitě nedávno pršelo. Největším kalužím se vyhýbala, ale občas přece jen nějakou projela, voda se rozstříkla a ona pak rychle zvedla nohy z pedálů. Byli tady hodněkrát. Někdy i Wilhelm. Tamtoho dne tu byl každopádně. Zvláštní, že ji to sem přesto vždycky znovu táhlo. Každých pár měsíců, když toho doma měla dost, jeden čas dokonce skoro každý týden. Z vesnice sem nikdo nechodil, možná s výjimkou myslivců, ale ti tu bývali v noci nebo brzy ráno.

Bylo krásné, jak všechno kvetlo. Květy jsou příslibem plodů, jsou hezké na pohled a ještě neznamenalí žádnou práci. Ta je zatím hodně daleko. Sbíráni padaných jablek a sklizeň brambor a okopávání řepy a... a už se jí myšlenky zase točily kolem práce, přitom zrovna projížděla okolo bezových keřů, jež tak temně sladce voněly. Ke kamenolomu se jelo mírně do kopce. Nacházel se pod lesem, který se od té doby, co se tam přestalo těžit, v průběhu let rozrůstal blíž a blíž k jeho okraji. Kousek před ním se cesta rozdvojovala a Roberta se rozhodla pro tu širší, vedoucí dolů prudčeji; kudy dřív musely povozy jezdit přímo do lomu, aby naložily kameny. Tam dole si vždycky hrávali, když se jim podařilo nepozorovaně vytratit ze statku. Na policajty a zloděje. Indiány. Válku. Vždycky na podzim pořádali Amíci v lese manévry a oni občas nacházeli

nábojnice, z nichž si pak vyráběli kovbojské opasky. A jednou objevili ruční granát, ale ten schovali, protože Wolfgang tvrdil, že je příliš nebezpečný. Kovboj nikdy být nesměla. Akorát indiánka. Ale zlodějka ano. Proti tomu nemohli nic říct.

Opřela kolo o jeden z obřích kamenných bloků, které se tu dosud povalovaly. Když se na lom dívala dnes, připadalo jí, jako by tu s prací skončili ze dne na den. Možná po posledním odstřelu. Několik úlomků ještě opracovali do kvádrů, ale už je nikdo neodvezl.

Z kamenů sálalo horko, které s koncem dubna vůbec neladilo. Tady dole toho moc nerostlo. Pár bodláků. Samozřejmě lomikámen. A tam, kde se postupem času nasbíralo naváté listí, ostrůvky kopřiv.

Chodit do kamenolomu jim vždycky zakazovali, dokonce přísně. Kvůli uvolněným kamenům a hraně zlomu, říkali rodiče. Oproti tomu starý Satzinger tvrdil, že tam dosud leží munice z války. A starosta tam časem nechal na plot umístit ceduli: Vstup zakázán. Nebezpečí zřícení. Co přesně by se mělo zřítit, jim nikdy nebylo jasné. Letního sklepa na okraji lomu se ale báli sami od sebe. Hluboko do jeskyní se nikdy nikdo z nich neodvážil. Wolfgang tvrdil, že odtud vede chodba až do vesnice, do sklepa fary, ještě z nějaké pradávnej války. Při té vzpomínce se musela usmát. Pochodně jim nikdy nehořely. Když popošli pár metrů dovnitř, taktak ještě doutnaly. Wilhelm jednou přinesl třísky z beden, o které předtím otřel svíčky. Ty aspoň trochu svítily, ale jakmile vosk shořel, zhasly taky.

Hledala cestu ke vchodu do letního sklepa. Kdysi se tu skladovalo pivo a led. V okruhu patnácti kilometrů nikde nebylo žádné jezero ani řeka, proto museli v zimě dovážet led zdaleka, možná z nějakého rybníka na Anlauteru nebo ještě dál z jihu. Dřevěná vrata visela v pantech nakřivo. Ve vchodu do sklepa už taky rostly kopřivy a pár trsů trávy, kam až dopadalo světlo. Zaklonila hlavu a podívala se nahoru. Těsně nad zděným vchodem stál bývalý hostinec a nesl totéž jméno: U Letního sklepa.

Proč sem pořád chodí? Nedokázala to říct. Jedině že ji to sem neustále táhne. Je to jako jakási zvláštní rozkoš, malá bolest, kterou chcete zažívat znovu a znovu. Jako dítě nikdy nedovedla nechat své rány v klidu. Ale nejde jen o tohle. Je to i dosud nevyřešená hádanka, ke které se musí neustále vracet.

Dům byl ještě rozpadlejší než tenkrát. Jednu dřevěnou okenici to zřejmě strhlo při nějaké bouři. Ležela na úplně zarostlém vnějším schodišti vedoucím nahoru na zahrádku hostince a už se rozpadala. Ostatní visely v pantech nakřivo. V několika oknech chybělo sklo. Možná tmel tak zestárl, že prostě vypadlo — žádné střepy nikde neviděla. Snad to tak bylo už i tenkrát; nevzpomínala si. Ovšem břízka rostoucí z výčnělku zdi před okny v prvním patře, ta tu předtím ještě nebyla, tím si byla jistá.

Stála na úplně zpustlé hospodské zahrádce před vchodem. Ve vysoké trávě se povalovaly zrezivělé, obnažené kovové kostry židlí, sotva viditelné, dřevěné sedáky už dávno zvětraly. Nad celým prostranstvím se klenul kaštan

uprostřed. Kdysi to musel být krásný hostinec. Otec vyprávěl, že jeho rodiče sem před válkou chodívali na tancovačky, o sobotních večerech nebo občas, když bylo v létě posvícení, i v neděli odpoledne. To už je dávno, pomyslela si, když vzhledla k hostinským pokojům, tehdy byla ještě dítě. Potom vstoupila do chodby. Jako tenkrát.

Wilhelm, Wolfgang a ona. Věděli, že se tam nesmí. Muselo to být koncem února. Noci ještě mrazivé, a taky dosud ležel sníh. Právě proto se sem vypravili. Ještě jednou si zasáňkovat, než bude po zimě. Ale na poli pod lesem už začala obleva; sníh byl těžký a špinavý a sánky nechtěly klouzat. A tak se vydali ke kamenolomu a objevili hostinec. Wolfgang s nimi vlastně ani jít nechtěl, strašpytel. Což mu zůstalo dodneška, pomyslela si.

Otec mě seřeže, říkal. Co chvíli. Načež se Wilhelm zastavil a prohlásil: Tak se vrať domů. My s Robertou každopádně jdeme.

Přitom se na ni podíval, jako by se chtěl dozvědět, jestli je to pravda. Byla to pravda. Věděla to, celá vesnice věděla, že Wolfgangův otec je skutečně takový. Záhlavec občas dostali všichni. Ale Wolfgangův otec si bral pásek, nebo i lískové pruty a po nich to pálilo tak, že vám praskala kůže. Wolfgang jim to jednou předvedl, po škole na hřbitově u kostela, a všichni se nechali. Nikdo nechtěl být za zbabělce, ale Wolfgang třískal tak silně, že Wilhelmovi z ramene skutečně vytryskla krev.

Muselo jim být devět nebo deset. Už si to přesně nepamatovala. Společně otevřeli dveře. Šlo to ztuhá; dřevo

nabobtnalé zimní vlhkostí a panty zrezné časem. Chodba tmavá, ale ve starém hostinském sále bylo světlo a mrazivo. Na jednom stole u rozbitého okna dokonce ležela navátá kupka sněhu, ze které rovnoměrně kapalo na podlahu. Wolfgang z legrace otočil vypínačem, ale samozřejmě už tu dávno nešel proud. Hráli si s pípami a pak Wilhelm začal házet z polic do místnosti püllitry. Prostě jen tak. Ona se přidala, a potom i Wolfgang. Se smíchem a křikem. Každou sklenicí mrštili o zeď nebo o podlahu, až tam nezůstala ani jedna a podlaha jim pod podrážkami křupala, protože všude ležely samé střepy.

Následně šli nahoru; horečně a vzrušeně a pořád se smáli. Nahlédli do všech hostinských pokojů. V jednom dokonce ještě stála postel; dosud povlečená, plná myšího trusu a holubího perí. A v protějším pokoji visel na provaze ze stropu fešák Bernd, úplně tiše. Všichni tři stáli mezi dveřmi a ztichli taky.

Zastavila se tam, kde stála tenkrát. Na prahu pokoje. Vyskleným oknem trčely dovnitř větve mladé břízky, která rostla venku na výběžku zdi. Listy se v počínajícím večerním vánku mírně pohybovaly. Vzduch byl lehký a teplý. Pocítila bodnutí, ale nebyl to nepříjemný pocit. Spíš jako vzpomínka na dávno překonaný strach. Možná další důvod, vedle té věčné hádanky, proč se sem neustále vrací.

Visel tam úplně tiše, fešák Bernd z Raitenbühlu. Znali ho všichni tři. Trénoval fotbalisty a zpíval v kostelním sboru.

Na společenství farní mládeže byli všichni tři ještě moc malí, a tak těm velkým dlouho záviděli, že jednou ročně směli jet s Berndem pod stan; dolů k Dunaji.

Otec mě zabije, pípl Wolfgang tenkým hláskem. Zabije mě.

Pod fešákem Berndem ležela převržená židle z hostince. Vedle ní bota. Druhou měl ještě obutou, ale jedna ležela na podlaze. Tahle vzpomínka se jí neustále vracela. Ta bota. Dnes už věděla, že ve smrtelném zápase musel kopat nohama a přitom tu botu ztratit. Tenkrát měla nutkání jít k němu a botu mu zase nazout. Jako by tím mohla všechno napravit.

Takhle tam stáli a dívali se na něj.

Musíme to říct.

Ale Wolfgang prudce zavrtěl hlavou. Z hlasu mu zazníval takový strach, jaký u něj ještě nikdy neslyšela.

Vždyť jsme dole všechno roztřískali. A vždyť to je zakázané. Nikdy jsme sem neměli chodit. Otec mě zabije, když to řekneme. Vážně. Zabije mě.

Jo, bylo to zakázané. Každé dítě ve vesnici vědělo, že do kamenolomu má zákaz.

Nesmíme to říct. Musíte přísahat. Nic neřekneme.

Blížil se večer. Venku se obloha postupně zbarvovala do jemných barev. Dřív za takových podvečerů občas vyhlížela z okna krejčovství a říkala si, že by se nebe mělo nastříhat, když se takhle zbarví. Protože šaty z takové látky by člověka určitě učinily šťastným.

Vyhlédla z okna a zároveň si vzpomněla, jak se tenkrát podívala na Wilhelma.

Všichni tři ještě jednou upřeli oči na fešáka Bernda. Tak ráda by k němu šla a zase mu nazula tu botu. Na stole vedle okna ležel lístek. I na něj naválo trochu sněhu, ale vidět ještě byl. Proč si ho vzala s sebou, netušila. Možná proto, že chtěla aspoň něco udělat, když už to nemohla být ta bota, a trochu pořádku se tam nějak vnést muselo. Oba chlapci ji sledovali.

Stejně ho najdou, řekl nakonec Wilhelm nejistě a ona jen přikývla. Dospělí opravdu skoro vždycky všechno věděl, i když jste si mysleli, že je to tajemství. Vyšli z pokoje a dveře za sebou nechali pootevřené tak, jak se domnívali, že je předtím našli.

Vyřítili se z budovy, popadli sánky a pelášili domů, bez dechu. Přísahali jste, prohlásil Wolfgang na návsi, skoro výhružně, a běžel dál k sobě domů. Přitom vůbec nepřísahali, pomyslela si tenkrát. Aspoň ona neřekla nic.

Sestoupala zase dolů. Opatrně, některé schody už ztrouchnivěly a zábradlí se viklalo. Když ze starého hostince vykročila do podvečerního slunce a pomalu scházela ke kolu, dýchala tak rychle, jako by předtím běžela.

Jo, pomyslela si, když z kamenolomu odjížděla, jsem zpátky doma. V dobrém i ve zlém.

Gertrud otevřela okna dokořán, aby dovnitř pustila vlhký vzduch. Ráda by prostřela na terase a povečeřela tam, ale na to bylo ještě chladno. Kromě toho byla terasa orientovaná na severozápad. Protože farní zahrada samozřejmě musela být na jih. Dům byl starý přes dvě stě let, ale tak to tady bylo se vším. Takhle se na vesnici přemýšlelo: zelenina slunce potřebuje. Farářovi hosté nikoli. Jen na vrcholu léta to šlo. To tam bylo příjemně. Velké kamenné desky úžasně chladily a nebyl potřeba slunečník. Ale vrcholné léto ještě nenadešlo.

Přehodila přes stůl prostěradlo. Hermann si z toho, jestli mají ubrus, nebo ne, nic nedělal. Zřejmě si toho ani nevšimne, až k jídlu přijde s knihou, položí si ji vedle talíře a jen tak mimochodem se nají. Nečetl si u jídla, ale jedl u čtení. Ze začátku se jí to na něm líbilo. Tahle ztracenost v duchovních záležitostech. Někdo, koho všudypřítomné trosky, hlad, celá ta poválečná bída vůbec nezajímaly. Student, který dovedl zahloubaně sedět v prázdném parku na polorozpadlé lavičce a číst si. Kolem sotva rostly nějaké stromy, protože všechny padly na otop nebo shořely při posledních útocích. Představil jí ho Georg. Se smíchem: Tohle je Hermann. Ten studuje jaksepatří. I její bratr se občas ocital v jiných sférách, ale nikdy tak oduševněle jako

Hermann. Georg miloval i praktické záležitosti, vždycky rád věci rozebíral a zase skládal. Chtěl vědět, jak fungují v samém jádru. Možná proto přešel z teologie na práva. Hermann u teologie zůstal.

Jo. To na něm bylo hezké. A navíc, což je zvláštní, sedlákům vůbec nevadilo, že je totálně nepraktický. Že mu je každodenní vesnický život tak cizí, jak to jen jde. Možná jejich farář musel být takový. Určitý druh telefonu k milému Pánubohu. Necháпали, jak žije, ale měli z něj respekt, který si Gertrud nedokázala vysvětlit; ten respekt totiž nevycházel jen z jeho úřadu. Na ni se nevztahoval. Možná byla příliš domýšlivá. Nechtěla taková být, ale ten lehounce pohrdavý tón, kterým se v jejich hamburské kupecké rodině mluvilo o sedlácích, kdysi... zřejmě nikdy úplně nevymizel, a jak by taky mohl, v téhle díře? Kde nejsou zvyklí na terasy orientované na jih. Kde v domě nemají telefon, a když si potřebují zavolat, tak si jednoduše dojdou právě k faráři nebo ke starostovi. Její rodiče ho měli už před válkou. Jo, o tohle šlo. A ona byla pořád jenom paní farářová. Jménem ji tady na vesnici ještě nikdo neoslovil. Nikdy.

Zašla do skříně pro sklenice. Jemu a Wilhelmovi vodu. Sobě víno. Už jako malé holce se jí to u rodičů líbilo, tahle večerní sklenka vína. V Hermannově rodině to tak nikdy nedělali, i když pocházel z vinařské oblasti, zatímco ona ze severu. Pietisti.

Dole se otevřely dveře a ozvaly se kroky. Wilhelm. Hermann chodil úplně jinak, mnohem víc ztěžka, i když byl tak hubený. Wilhelмова chůze zněla mladě.

„Mami?“ slyšela ho zavolat.

„Tady nahoře. Zrovna prostírám. Večeře bude za pět minut.“

Bral schody po dvou, tak jako ona, potom se opřel o zábradlí a tím svým napůl stydlivým, napůl bezstarostným způsobem zvedl ruku. Vypadal tak svěže, i na konci pracovního dne.

„Roberta se vrátila,“ pokračoval bez návaznosti. Jako dítě vždycky býval takový. Říkal, co se mu zrovna honilo hlavou. Teď už se to stávalo jen vzácně. Tím hezčí byl jeho nynější úsměv.

Gertrud kývla.

„Viděla jsem ji, před chvílí. Jak dlouho byla pryč? Učila se na prodavačku, že?“

„Na švadlenu,“ odpověděl Wilhelm a na kratičký okamžik vyhlédl z okna směrem ke kostelu. „Tři roky. Odjela do města, když jsem měl dva roky do maturity.“

Pokrčila rameny.

„Tak to chodí. Jednou člověk vyrazí do života. Může být ráda, že už viděla něco ze světa. Většina dětí z vesnice... no vždyť víš.“

Nic neřekl. Vzal si tašku a zamířil do koupelny.

„Hned přijdu. Musím si umýt ruce.“

Gertrud seběhla po schodech, aby došla pro víno. V koutcích úst cítila drobný úsměv. S Wilhelmem jako by se do domu vrátil život.

„Dobře že ses vrátila. Dneska musíme k lipovému háji, okopat řepu,“ řekl otec.

Seděla u stolu, jako by nikdy neodjela. Na červené lavici, pod křížkem, který visel v rohu nad ní a na který matka při úklidu pokaždé zapomněla. Jako malá se vždycky děsila pavučin, které Pánu Ježíši visely přes obličej. Dneska se usmála, když se náhodou podívala nahoru. Hodilo se to. Ať už Pánbůh přihlížel, nebo ne, tady dole v kuchyni se dělo pořád to samé, už dvacet let. Ráno slabá káva. Domácí zavařenina na stejně slabé vrstvě másla. Jako by ve chlévě neměli patnáct krav. Dřív si máslo vyráběli sami, vyprávěla občas matka. To už je dávno. Dneska ho brali z družstevní mlékárny a strhávalo se to z peněz za vykoupené mléko. Otec nebyl lakomý, ale když ty částky viděl, černé na bílém, jal se počítat a másla ubylo.

Tak. Už ses vrátila?

Pozdrav včera večer, když rodiče přišli z pole. Žádné překvapení a žádná radost. Jako by byla jen u doktora nebo ve škole, a ne tři roky ve městě.

Tak. Už ses vrátila.

Jo, tak to tu chodí. Ne jako u pana faráře, kterému Wilhelm říká „tati“. U nich si podávají ruku na rozloučenou, ale při návratu ne. Podávají si ruku, když někdo umře,

u hrobu, a podávají si ruku, když gratulují ke svatbě nebo k narození dítěte. Ve městě se lidé dokonce líbají na ulici. A jednou viděla starý pár, jak se vede za ruku. Když si takhle představila matku s otcem, neubránila se smíchu. Vodit se za ruku.

Dobře že ses vrátila. Na okopávání řepy.

Třeba to znamenalo něco jako podání ruky. Vítej doma.

Ráno bylo chladné a obloha bělavě zatažená. Možná později vysvitne slunce, ale zatím byla ve vzduchu cítit vlhkost. K práci na poli dostatečně dobré počasí. U skladu zabočili na cestu do Böhlu a na přívěsu za traktorem tancovaly motyky, kdykoli přejeli výmol. Ty už se taky měly dávno zasypat, pomyslela si. Kamenů se na kraji pole válelo dost. Každé jaro je vyorávali, a přes zimu jako by vždycky zase vyrostly další. Půda tu nebyla špatná, ale o větší kameny se občas rozbily brány a na pásovém dopravníku bramborového kombajnu se často našlo víc úlomků vápence než brambor.

Musela se jednou rukou držet, protože to s ní na bulldogu pořádně házelo. Přesto měla radost, že je zpátky. Chybělo jí to. Moct být venku už ráno, ne až po dlouhém pracovním dni. Hlavně na jaře, tak jako teď. I přes hrčení motoru slyšela skřivany. Ještě zpívali! Vždycky to jsou skřivani, kdo — ještě před kukačkou — zvěstuje jaro. A když utichnou, čehož si člověk občas všimne až po pár dnech, vždycky to značí začátek léta. Není zvláštní,

že když něco chybí, upozorujete to až po chvíli, ale nové věci ihned? Jestlipak ostatním ve vesnici chyběla? Wilhelmovi? No jo. Určitě chyběla. Aspoň včera ji hned oslovil.

Cesta byla tak hrbolatá, že otec na sedadle každou chvíli nadskočil. Vypadalo to legračně — tenhle velký muž jako panenka. Ale volant přesto svíral pevně, i když jen jednou rukou, zatímco mozolnatým palcem druhé ruky si pěchoval tabák v dýmce. A modře vydechoval. Vůně se nesla kolem ní. Jo. I tohle jí chybělo, aniž si toho všimla. Ve městě všichni kouřili cigarety a občas nějaký stařec doutník. Ale dýmku nekouřil nikdo. Přitom to voní mnohem líp. A je zvláštní — to si uvědomila až teď —, že v zimě si otec zakouřil jen tu a tam, třeba večer. Ale na jaře a v létě, to měl dýmku mezi zuby někdy hned ráno. Podle toho se dalo poznat, že má dobrou náladu.

Dorazili na pole.

„Budeš to ještě umět?“ pousmál se otec, když jí seshora z přívěsu podával motyku. Matka už stála v první brázdě.

„Ještě to zvládnou.“

Jeden vedle druhého se propracovávali dolů po poli. Na řepu bylo ještě brzy, a tak vyběhlice zatím moc nenarostly, ale dělala to už tisíckrát a věděla, kam sáhnout. Ale nevěděla proč. Zvláštní. Prováděla to už odmala. Rok co rok. Jen netušila, jaký to má důvod.

„Otče?“

Byl kousek před ní, a když odpovídal, ani se neotočil.

„Ano?“

„Kdybychom ty vyběhlice nevytrhali, tak co se stane?
Proč se to musí?“

Shýbl se. Při výdechu vypustil obláček tabákového kouře a ona se skoro zasmála. Vypadal jako malá lokomotiva, ten velký muž tam vepředu.

Vytáhl jednu vyběhlici a otočil se k dceři.

„Pět tisíc semen, nebo deset tisíc, už nevím. Kdybychom je nechali dorůst a vykvést, měli bychom v poli deset tisíc semen. Ta můžou klíčit ještě patnáct let, ale pak máš všude jenom samé plevelné řepy. Moc malé, žádný cukr... proto.“

Upustil výhonek a zase se otočil. Výklad skončil.

Ale zvláštní to je, pomyslela si, když ho následovala v sousední brázdě. Vlastně by radši zůstala stát, aby tu myšlenku mohla v klidu domyslet. Prostě to dělají. Občas, velmi zřídka, někomu řeknou proč. Ale častokrát to ani sami nevědí. Dělá se to, protože se to tak dělalo vždycky. Když posekáte trávu vlhkou od rosy, nesmí se nechat ležet v kupce.

Dříví na podpal se vrství v kruhu.

V sobotu se zametá silnice.

Podle všeho to není špatně. Funguje to. U trávy dokonce věděla proč. Jednou ráno ji posekala, a když se vracela domů, matka už na ni čekala na dvoře s tím, ať zaběhne za Dennerleinem, místním veterinářem. Jedna kráva se měla telit a teleti se nechtělo ven. Než se všechno udělalo — Dennerlein se zanořil hluboko, s provazem v ruce, a teleti v mateřském lůně spoutal nohy, aby ho mohli vytáhnout —, bylo poledne. Když se nakonec dostala zpátky

k vozu, z mokré trávy už se začínalo kouřit. Nejdřív tomu nechtěla věřit, myslela si, že je to pára, ale strčila dovnitř ruku a spálila se. Dennerlein se zasmál a na odchodu jí to vysvětlil. Ne otec.

„To jsou bakterie. Jsou v trávě, žerou a při tom vzniká teplo. Se senem je to ještě mnohem horší. Když je moc vlhké, opravdu může začít hořet. Tráva...“ sáhl dovnitř a hodil ji do vzduchu, „tráva jenom zuhelnatí. Rozhod' ji, než to uvidí otec.“

Vylezla na přívěs a trávu rozprostřela. Celá nadšená. Protože se to podobalo kouzlení. Mokrá tráva. Oheň. Vlastně to k sobě nepasuje, ale stejně se to může stát. Jo, kouzlo ukryté ve věcech samých. Ale neuvidíte ho, když vám nikdo neřekne kde.

Stejně to bylo dokonce i v krejčovství. I když na učilišti už vám sem tam něco vysvětlí. Ale moc toho není.

Trhat vyběhlice. Vykopávat plevelné řepy. Kypřit půdu. Po prvních pár metrech se všude mezi listy vznášela temná vůně čerstvé hlíny. Jednou, to byla ještě malá, viděla, jak si otec nabral plnou hrst hlíny a ochutnal ji. Rty a jazykem. Udiveně přihlížela. Ale právě teď rozuměla, proč chce někdo něco takového udělat. Sehnula se a nabrala do dlaní několik vlhkých, těžkých hrud. Okusila špičkou jazyka. Hlína působila drsně a byla spíš mdlá a trochu slaná. Lépe voněla, než chutnala. Přesto nechutnala nijak hrozně. Jako káva: vůně je lepší než chuť. Anebo lipové květy a heřmánek na kraji cesty v srpnu nebo smrky při zimním kácení. Škoda že se vůně nedají jíst.

Je to jako s barvami na večerní obloze nebo, jako dneska ráno, nad poli a lesem v dálce: pokud se z nich stane látka, šaty, přijdou o svou průsvitnost a jas. Pak už budou jenom barevné. Látka by se měla dát utkat i z barev, pomyslela si, nejen ze lnu nebo vlny.

Zastavila se, opřená o násadu motyky. Už jako dítěti jí matka často hubovala do spících panen. Přitom byla přece pořád vzhůru. Jinak to nešlo. Ve spánku tyhle myšlenky nemáte.

Přesto si pospíšila, aby matku dohnala. Nechtěla si vyslechnout, že ve městě zapomněla pracovat.

Když skončili, bylo poledne a ona cítila záda a lýtka. Chuť do práce je jedna věc, ale skutečně se po třech letech sezení a stání ocitnout na poli je věc druhá. Sebrala se. Zatnout zuby. Ale jakmile dokončili poslední brázdu, přece jenom měla radost. Matka přehlédla pole, načež hodila motyku zpátky na přívěs. Vytrhané vyběhlice a další plevel začínaly vadnout mezi mladými, svěže zelenými listy řepy.

„Že tomu nikdy není konec!“ řekla tiše, ale slyšitelně. Roberta na ni překvapeně pohlédla, ale matka už zase nasedla na bulldog. Občas se takhle chovala. Protože vlastně patřila k těm lepším. Vzít si za muže sedláka, to neměla zapotřebí. Pocházela z Reutherovy pily a mohla dopadnout i jinak. Možná. To nikdo nevěděl. Nemluvilo se o tom, a co Roberta věděla, to měla od dědy.

Na zpáteční cestě, krátce předtím, než vjeli do dvora, míjeli faru. Wilhelm byl s matkou na zahradě. Správně, byla sobota a on neměl službu. Vynesli ven pohovku a vyklepávali ji. Při každém úderu se rozvířil prach a v mlhavém poledním světle šedivě svítil. Když Wilhelm Robertu poznal, na okamžik klepačku svěsil a s náhlým úsměvem zamával. Zvedla ruku na pozdrav. Bylo i hezké být zase doma.